

QUAN L'AVI CISCO (BLANCH VERGÉS) FOU EL PRIMER ALCALDE DELS DIRECTORIS DE PRIMO DE RIVERA ★ (1'OCTUBRE DE 1923 – 20 DE MARÇ DE 1928). (II PART)

Francesc Blanc Canyelles

Al pare, que en continuà el nom i la vocació municipal...

Resum: Estudiant una per una les actes dels plens i comissions permanents del període, l'exposició històrica segueix una classificació per àmbits d'organització i actuació municipals, dins dels quals l'ordre és el cronològic. S'hi descobreix la rigurosa gestió de la hisenda altafullenca, desmentint les acusacions i multes de l'antagònic ajuntament republicà; la preocupació per la millora i manteniment del patrimoni i espais públics; l'arribada del telèfon i la xarxa d'enllumenat públic al poble. Virtuts que no fan oblidar la continuada servitud política a la monarquia d'Alfons XIII i al seu règim dels Directoris (el militar i el civil) que acabà amb l'experiència de la Mancomunitat de Catalunya (6 d'abril de 1914 - 20 de març de 1925).

Abstract: Studying one by one, the plenary sessions and permanent commissions minutes of the period, the historical exposition follows a classification according to the organization and municipal action fields, in chronological order. The rigorous Altafullian treasury management can be discovered, denying the antagonistic council republican accusations and fines; the care for the improvement and the maintenance of the heritage and the public space; the arrival of the telephone to village. Virtues that don't make forget about the continuous political servitude to Alfons XIII monarchy and his Directoris regime (military and civilian) that ended with the experience of the Mancomunitat of Catalonia (6 th April 1914 - 20 th March 1925).

* Entre el 13 i 17 de setembre de 1923 actua un Directori provisional, que esdevé definitiu fins al 3 de desembre de 1925; a partir del qual, fins al 28 de gener de 1930, es transforma.

Registres d'ingressos

Tenim fins a 140 anotacions en les actes corresponents als anys de l'alcaldia; com a prova d'aquella minuciositat en la gestió de la hisenda municipal.

a) Els arbitris municipals mensualment són quantificats des d'octubre de 1924; els hem anat transcrivint fins a març de 1928, la fi de mandat. Dins dels ingressos registrats puntualment també podem destacar els donatius: del Marquès de Tamarit, les 100 pessetes per sant Martí d'aquell mateix 1924, i de la ja seva vídua el desembre de 1927.

Aquestes són les xifres agrupades dels dos trimestres inicials i finals i, sobretot, els tres anys sencers:

1924: 860,1 ptes (d'octubre a desembre)

1925: 3.312,3 ptes

1926: 3.588,85 ptes

1927: 3.560,4 ptes

1928: 968 ptes (de gener a març)

L'arbitri de bicicletes aporta 95 ptes a finals de l'any 1927.

b) Els recàrrecs municipals per industrial i urbana presenten aquesta seqüència:

1924: 261,20 ptes (28 de juny)

1925: 314,23 ptes (18 d'octubre)

1926: 532,23 ptes (27 de juny)

1927: 309,25 ptes (15 gener 1928)

c) Els recàrregs sobre consum d'electricitat:

1925: 425,87 ptes (26 d'abril, 5 de juliol, 25 d'octubre)

1926: 435,26 ptes (24 de gener, 25 d'abril, 18 de juliol, 23 d'octubre)

1927: 443,31 ptes (23 de gener, 1 de maig, 24 de juliol, 23 d'octubre)

1928: 32,47, del 1r trimestre, encara alcalde Francesc Blanch Vergés (però ingressat el 24 d'abril)

d) L'anualitat del cens del Prat vencia cada final d'any i era ingressada a finals del gener de l'any següent; pujant 23,58 ptes el 1924; i un cèntim més els anys següents. La paguen Dolors Recasens, Joan Ferré, Joan Pagès i Ramon Macaya.

e) Els repartiments aporten les millors xifres d'ingressos, ocupant bona part del calendari fiscal altafullenc:

1923: 2.916,8 (8 de novembre i 30 de desembre; dins el primer trimestre d'alcaldia)

1924: 7.522 ptes (3.183,84 ptes, el nou d'utilitats aprovat aquell 30 de gener de 1924 per 13 altafullencs —els set del Ple i 6 de la Junta—).

1925: 7.911 ptes (4.334 ptes del d'utilitats, que anirà pujant el seu pes als ingressos)
1926: 9.100 ptes (5.676,08 ptes)
1927: 10.028 ptes (7.371,87 ptes). Representant el 57% dels ingressos del pressupost liquidat de l'any.

Les despeses constants i les noves per anualitats de deutes amb l'Estat i la Diputació

El primer dia de cada mes —tret de desembre— calia pagar les nòmines del secretari Josep Roig Segarra (208 ptes), de l'agutzil Baltasar Pijuan Lloberas (82,5 ptes), del metge titular Santiago Lasheras Lacambra, després el Dr. Mateu: (83,4 ptes), del sereno i conserge de l'escorxador municipal Llorenç Gibert (37,5 + 15 ptes); del veterinari inspector de carns i dels bestiaris (Emili Canals i després Joan Ardévol Morell: 130 + 90,25 ptes); els consums d'electre de l'Ajuntament i de força motriu del pou d'aigua públic (27,57 ptes); el lloguer a Pau Segur de la casa, al c) de Dalt del mestre Francisco Soriano García (150 ptes l'any); i, a Concepció Torres, del local de l'escola de nenes i habitació de la mestra (225 ptes anuals).

Els capítols IV (policia urbana i municipal) i VI (personal i material d'oficina) van representar sumats el 63% (1 juny 1925-30 juliol 1926), 63,3% (resta 1926), 56% (1927) i 56,8% (1928).

Les dades de despeses fins ara anotades són extretes dels llibres de comptabilitat municipal, dels quals casualment vaig poder adonar-me'n perquè els estava classificant la nova arxivera Patrícia Terrados.

Tornant a les anotacions als llibres d'actes de la Permanent, també cada trimestre ingressaven a la Mancomunitat que aplegava les quatre diputacions catalanes l'import del contingent provincial; així el 3r de 1924: 394,50. Fins que el 20 de març de l'any següent l'*Estatuto Provincial del Directorio*, centralista i catalanofòbic, suprimia l'experiència de reunificació político-administrativa catalatana encetada el 6 d'abril de 1914.

Com ara els ingressos, però com a previsió de despesa, tenim les consignacions mensuals a partir de l'octubre de 1924. En destaquem les xifres punta de serra de desembre de 1927 (5.376,8 ptes), del mateix final d'any de 1926 (4.008,68 ptes) i el juny de 1925 (3.339, 87 ptes).

Una vegada a l'any, el secretari Roig s'atancava al Vendrell per aclarir els "atrasos carcelarios" que calia ingressar al seu Ajuntament, que gestionava la presó del cap de partit judicial.

Les principals noves obligacions de despeses anuals van néixer de les mesures de sanejament / centrifugació de les hisendes estatal i provincial com a conseqüència de l'aplicació de l'art.4 del Real Decreto de 12 d'abril de 1924. El Ple del 25 de juny

de 1926 ha de reconèixer un deute acumulat amb l'Estat de fins a 14.633, 83 ptes que serà tornat en 15 anualitats de 975,59 ptes. Pel que fa al corresponent amb a la Diputació, el total pujava 5.751, 77 ptes; reconeixent-la el Ple del 22 de maig de 1927; ara, les anualitats eren de 383,44 ptes. En total, durant 15 pressupostos, eixugar-ne cada any 1.359,03 ptes.

Una anècdota significativa de la minuciosa cura del registre dels diners municipals i els seus usos: l'anotació de les 12 ptes per tal que l'avi Cisco participi a Vilafranca del Penedès a l'assemblea convocada per l'ajuntament de la capital de l'antiga vegueria “para tratar sobre la crisis del precio del vino”. Als llibres de comptabilitat consta com a capítol segon la representació municipal per desplaçaments, que suma 219,4 ptes (1 juliol 1925- 30 juny 1926); 108 ptes (resta 1926); 202,8 (1927); 220 (1928).

Beneficència

La primera despesa registrada correspon a la primera sessió pròpia (6 d'octubre de 1923) i acorda de pagar el viatge del secretari a Tarragona a fi i efecte “de conferenciar con el Sr. Gobernador Civil para el ingreso en el Hospital de la pobre Maria Pallarés Ferrando”. S'escaurà a finals de novembre.

Apleguem a continuació tots els acords municipals relacionats amb una funció bàsica pública de proximitat com són les mesures de protecció social que llavors significaven de “beneficència atorgada” més que de “dret reconegut”. Recordem que al pressupost 1924-25 s'hi reservaven 715,7 ptes.

El 19 de desembre de 1926 decideixen el pagament de “las nóminas de estancias en el Asilo San José del menor Amadeo Soler Socias, recibidas del Tribunal Tutelar de niños de Tarragona” dels mesos de maig a agost.

El 3 de juliol de 1927 sol·liciten municipalment de la Casa de Caritat de Barcelona “el asilamiento de los niños Julia, Josefa y Dolores Saavedra Cobos, huérfanos de padre y madre que son naturales de dicha población”; en pagarà les despeses d'acollida i el trasllat el pressupost d'imprevistos. Després de l'aprovació de la Junta Provincial de Protección a la Infancia de Barcelona i, d'assabentat el Governador civil de Tarragona, entren els tres germanets en aquell llunyà hospici el 13 de juliol d'aquell 1927. Els acompanyà des d'Altafulla, l'alguet Pijuan.

Festes Majors

També per ordre cronològic, el primer sant Martí coincideix dins del primer mes i mig del nou Règim. L'ajuntament assumeix el que li pertoca: arranament d'urgència de carrers (el 1923, el de Dalt i el de l'Hostal); contractar per 150 ptes l'Orquestra Familiar de Valls, que actuarà el dies 11 i 12 de novembre —dia de pagament— i “sa-

tisfacer al Sr. Cura Párroco el importe de las funciones religiosas de la fiesta mayor”. Moment per recordar que 70 anys abans el tiet besavi de l’avi Cisco havia escrit al seu dietari particular el pagament de “sis duros” tant per al predicador com per als “mozichs”. Evidentment, donat el caràcter confesional del Règim, el Ple assistia en corporació a cada celebració religiosa, tant de les festes de sant Martí com de les de Setmama Santa i Dimarts de Pasqua.

Sabem que per la Festa Major de 1925, l’orquestra és de Jaume Oriol, i que les millores dels carrers pugen 5 jornals (25 ptes).

El 1927, torna aquella orquestra de Valls però per 50 ptes més.

El manteniment i millora de l’edifi municipal i dels carrers

D’entrada cal reformar la teulada de la “Casa Consistorial”, encarregant-la el Ple del 15 de novembre de 1923 al paleta Joan Boronat a qui en dos terminis de facturació li paguen 547, 2 ptes. El 10 de gener de 1924 correspon a l’altre paleta, Eduard Recasens, la rehabilitació del cel ras de sotateulada; però a instàncies del mestre d’obres el més adient és construir-hi un sostre que podria habilitar-se en un futur com a pis; finalment duplica la quantitat prevista, amb les seves 312 ptes. La fusteria de Gaietà Magriñà, pagada el 7 de febrer, representaria 140, 35 ptes. Així que assumir les millores al propi edifici de 1802 sumaria 999,55 ptes.

Tant Boronat com Magriñà consten cobrant treballs respectius el desembre de 1924, sembla que ara als baixos. El març de 1925 Recasens factura i cobra 73 ptes. i Boronat 204,83 ptes.

Per l’acta del 29 novembre sabem que cal emblanquinar l’escola de nenes, situada a la baixada de la Placeta núm. 20, a la baixada cap al carrer Lleó; i que cal tornar-hi el maig de 1924 (quan netegen la bassa pública) i l’agost de 1927 amb la de nens, també. L’aula de nens restava al propi edifici municipal, oberta a dos dels balcons que donen a la plaça del Pou. El novembre de 1924 havia calgut agenciar les portes del balcó d’aquella habilitada aula de les nenes, a la llar de la mestra Adela Sellés Gonsalbes, amb nòmina anual de l’Estat de 2.500 ptes.

L’arrenjament de carrers a principis de 1924 arriba al carrer del Cup amb un jornal de carro i dos de peó; al de Mar amb un jornal; a l’abril, al camí veïnal de sant Antoni —altre cop el febrer de 1925, amb el carrer de Dalt i el de l’Hostal— recordem ja objecte d’atenció el novembre de 1923. Al carrer de l’Hostal unes terceres peonades a principis de març de 1927.

Els aiguats que converteixen en fangars els carrers reclamen un seguit de mesures d’urgència: novembre de 1924, agost de 1926, octubre de 1927. Especial efecte tingué “el aguacero que descargó (el 10 d’octubre de 1925)”, que feu reaccionar comprant 12 senalles per 22 ptes a Josep Girol —que s’afegien a les 6 per 9 ptes a Antoni Solé— i

pagant els jornals necessaris registrats el 13: 49,5 ptes a Josep Ramon per 2 jornals i $\frac{3}{4}$ de carro traginant pedra; 31,5 ptes a Manuel Ramon per 1 jornal i també $\frac{3}{4}$ pel carreteig; 18 ptes pel jornal de carro de Francesc Sendra; 20 ptes a cadascun dels peons de 4 jornals Josep M. Aragonés i Manuel Marquès; 18,75 a Isidre Marquès pels 3 i $\frac{3}{4}$ també de peó.

El juny de 1926 aquells veïns de Baix a mar encapçalats per Ataulfo Ayala exigeixen que sigui arrenjat i il·luminat el trajecte des de l'estació al pont dels Gené. El terra millora a finals de juliol; l'electricitat a finals d'any o principis de 1928 —com indica el permís per col·locar cablejat als pals per enllumenar el camí de Mar. Recordem que la Junta Municipal de Sanitat reaccionà a la reclamació de drets imposant unes obligacions de netedat i sanejament als tres germans Pedrol Mercadé, a Ramon Llorach Blasco, a Antoni Ramon Ventura, a Ignacio Maria Martí de Nicolau i a la caserna de carabiners. El propi govern els prohibí la circulació de vehicles per davant de les cases, amb l'amenaça de multa de 15 ptes.

Les obres públiques municipals són anotades al capítol 11 de l'execució dels presupostos als llibres de comptabilitat. Amb aquestes xifres oscilants: 198,75 ptes (1 juliol 1925 – 30 juny 1926); 199,75 ptes (resta 1926); el màxim de 701,9 ptes de 1927; per baixar a 389,8 ptes el 1928.

Plantant els 6 pins a la plaça de l'ermita de sant Antoni

Al primer Ple de l'any 1924 llegeixen el requeriment del Govern Civil per a la celebració de la Festa de l'Arbre que s'escaigué el 3 de febrer: plantant sis pins —dels quals s'en conserven cinc— als lindars de la plaça de l'ermita de sant Antoni. Suposà a més de la compra dels plançons, el seu transport i els embalatges, dinamita, pistons i ble per fer els forats.

En la memòria familiar aquesta transcendència en el paisatge natural altafullenc és el millor record de l'etapa d'alcaldia de l'avi.

En canvi, el més ingrat el provocà la fallida primera compra de tubs de plom de conducció d'aigua impulsada des del pou públic. L'avi el pagà de la seva butxaca, subvenint l'errada del secretari; permeté l'emparrat de vinya als dos safarejos de l'horta familiar del carrer de Mar, avui aparcament de la Granja sant Francesc. El maldecap de l'avaria es desvetllà a principis de febrer de 1925. Finalment van comprar els idonis així com una aixeta. El paleta Recasens facturà 150 ptes per la reinstal·lació.

A l'aiguait per les aigües de beure i de rentar

El novembre del mateix 1925 un nou ensurt en relació al pou públic: ara, l'avaria de

la bomba. L'avi es traslladà a Reus per encarregar la reparació al "Sr. Cornet", qui envià un operari per una despesa de 93,3 ptes.

A finals de març de 1926 perden l'ús del safareig de l'hort de Vives de Dalt, propietat de Francesc Yxart i de Moragas, amb Fidel Parés Gabaldà d'arrendatari. D'entrada, reaccionen omplint "el lavadero público" —lloc que ignorem perquè encara no havien comprat l'Hort del Senyor. Però, a mitjans de febrer de 1928, a les acaballes de l'alcaldia, acorden que l'avi i el secretari es desplacin a Barcelona a les oficines de la Companyia MZ per tal de negociar, amb el seu enginyer de zona, que els terrenys que havien expropiat al propi gran propietari Yxart, i que no necessiten, esdevinguin la nova ubicació dels futurs safareigs municipals de nova construcció.

El setembre de 1925 a l'hort de Vives havien gastat 63 ptes per a la instal·lació de la sinya extractora d'aigua de 4 dotzenes de catúfols, obra dels germans Salvador i Josep Giral, Jaume Busquets aportà la mula tractora per 11,5 ptes.

L'aigua als rentadors públics arribava per la Mineta, que vet aquí s'asseca a principis d'agost de 1927. La sinya en suplirà el subministre. La Mineta, per la seva característica de doll subterrani abeurava de manantials de la Riera, i tenia un punt de subministre de superfície a la baixada de l'estació a la dreta, tapat per una porteta de fusta.

Portant el servei de telèfons

Llegim a l'acta del Ple del 22 de novembre de 1926: "de común acuerdo con los pueblos de la Riera, Tamarit, Creixell, Pobla de Montornés, Vespella, la Nou de Gaià y Torredembarra recabar de la Compañía Nacional de Teléfonos el establecimiento del servicio que viene a su cargo en los pueblos citados con Central en Torredembarra y con hilo directo a Tarragona y se designa a los Sres. Alcaldes de los pueblos de Vespella, Riera y Torredembarra para formar la Comisión que ha de hacer las gestiones necesarias para lograr la concesión de referencia dándole la debida autorización". Molt en l'esperit del Règim del Directori la Compañía des de mitjans d'abril de 1924 tenia el monopoli de la telefonia, amb tecnologia de la ITI.

Hem de seguir avançant en els testimonis dels acords municipals, fins arribar a la permanent de l'1 de novembre de 1928 —ja amb l'avi Cisco regidor ras dins l'alcaldia de Martí Inglés Ramon— per constatar el feliç desenllaç: "En vista de los gastos que ha ocasionado a la telefonista Josefina Roig Marimon la instalación del teléfono y como se trata de una gran mejora para la población se acuerda darle una gratificación de cien pesetas, cuyo importe se abonará con cargo al capítulo de imprevistos por ser de urgente realización conforme al artículo 10º del vigente Reglamento de Hacienda municipal". Vet aquí, doncs, que la primera telefonista i la primera centraleta quedà a casa del secretari.

Portant l'enllumenat públic i la força motriu

El segon gran pas per situar-se a l'alçada dels temps moderns s'escaigué al darrer trimestre de l'alcaldia de Francesc Blanch Vergés. El Ple del 28 de gener de 1928, assumeix "que Riegos y Fuerzas del Ebro proceda a instalar una línea eléctrica en esta población para el alumbrado público (y fuerza motriz) y que las mil pesetas que le corresponde satisfacer a este Ayuntamiento como aporte de indemnización se paguen quinientas pesetas en el acto de formar la contrata y las quinientas pesetas restantes por todo el mes de junio del año en curso". Diligentment, el 7 de febrer aprovaven les condicions del contracte de concessió en exclusiva a l'esmentada companyia per un període de deu anys. Signaran el contracte, per triplicat, l'alcalde, el regidor síndic i el secretari.

El contracte desglossa fins a 21 condicions. En destaquem: il·luminaran 34 làmpares de 16 bugies de filament metàl·lic, corresponent la renovació i neteja al propi ajuntament. En canvi, les línies de distribució resten com a propietat i a cura de Riegos y Fuerzas del Ebro. El corrent serà de 125 volts; col·locant-se a la seu municipal un comptador en règim de lloguer per tal d'encendre i apagar l'enllumenat; si cal se n'instal·laran més.

El preu de consum contractat fou de 0,7 ptes / Kw hora, bonificant-se en 0,2 ptes en exempcions fiscals. El pagament municipal serà mensual, dins la primera quinzena del mes següent al consum. Com a clàusula dissuassòria, en cas de morositat perdrem aquella excempció de descompte i de perllongar-se, previ avís d'un mes, pot arribar a tallar-se el subministre. Com a garantia de satisfacció a les obligacions de pagament s'hi destinaran els ingressos de l'arbitri del "matadero de reses".

Fins a contractar aquesta xarxa, un gruix d'altafullencs han subministrat al municipi enllumenat públic, rebent-ne en pagament 17 ptes trimestrals cadascun. Podem suposar que disposaven de làmpares a les seva façanes amb comptadors particulars. Eren Antoni Martí, Francesc Homs, Jaume Rubinat, Maria Nogués, Ramon Blanch —pare de l'alcalde i cap de casa— Joan Martí, Joan Farreras, Andreu Mañé, Josep Pijuan, Joan Cusiné, Jaume Buyreu, Magí Balsells, Esteve Rovira, Jaume Llorens, Martí Gatell, Llorenç Gibert —empleat municipal—, Josep Sanromà, Josep Salvat i Jaume Solé.

Dos projectes iniciats no consumats: les escoles adients

Cal fer-ne esment perquè demostra l'afany i compromís per culminar les ofertes de serveis públics per part d'aquell Ple i Permanent tot i que no passà de les bones intencions. Fou cosa del segon semestre de 1927.

A principis de juliol, imaginem d'acollir-se al pressupost extraordinari de l'Estat del Directori civil d'acord amb el decret llei de 9 de juliol de 1926, de construccions

escolars, per la qual cosa volen passar “del deficiente estado de los locales habilitados para las dos Escuelas nacionales de esta localidad” a “un nuevo y moderno edificio que esté en consonancia con las actuales necesidades pedagógicas y de higiene”. Sabem que cal aportar-ne el 60% del cost total; concretat amb tan de detall en demostren la voluntat de realització: “repartiendo proporcionalmente entre solares, jornales, materiales y acarreos, cubriendo la diferencia en metálico si la hubiere: fijando los jornales de acarreo en veinte pesetas, los de albañil en diez pesetas y los de peón en siete pesetas cuyos jornales serán prestados por los vecinos por medio de prestación personal y en cuanto a los materiales se fija el precio correspondiente”. El 16 de juliol van lliurar còpia de l’acord municipal a l’inspector en cap de primer ensenyament de Tarragona.

El seguiment del projecte ens mena a mitjans de desembre de 1928, dins l’alcaldia de Martí Inglés i l’avi Cisco com a regidor; quan acorden que des de la comissió provincial de construccions escolars arribi, al “Sr. Ministro de Instrucción Pública y Bellas Artes”, “la apertura de instancia solicitando la construcción directa por el Estado del edificio escolar”: “dos escuelas nacionales (unitarias) con habitación para los Maestros con aportación municipal”. Tot i que no se’n surten, aquella concreció de detall és exemplar: 35% d’aportació de despeses de construcció, solar sobre roca i croquis. Tot el sanejament. I, novament, els preus especificats de materials (aigua, sorra, pedra de mamposteria, rajoles, cal viva, ciment ràpid, portland) i nivells de jornals amb tots els ets i uts. A les xifres anteriors afegim que el jornal màxim seria el del capataç a 12 ptes; l’oficial fuster com el del paleta, però l’aprenent en cobraria 4 enlloc de les 7 ptes. del manobre. Fins i tot llegim que el transport d’una tona de ciment des de l’estació costaria 2,5 ptes.

Els dos primers alcaldes-gestors reexiren en el primer pas, quan el 28 de març de 1935 assoleixen la donació de 1.850 m² de la finca del Clos d’Erasmè d’Imbert. L’edifici de dues aules, de les Teresa Manero, nom de la muller del filàntrop, no arribarà fins el sant Martí de 1957, amb projecte de l’arquitecte Joan Cullerell Carroggio.

Podem completar l’estudi evolutiu de la construcció de les escoles consultant els meus articles en aquests Estudis núm. 4 i 20. I sobretot, dins l’exhaustiva definitiva elaborada per les mestres del seu claustre Maria Noguera Figueras i Olga Arnau Fernández, l’edició del Centre quan els “Cinquanta anys de la construcció de les escoles Teresa Manero 1957-2007”

I el de la conducció d’aigües a les quatre fonts:

A l’octubre de 1927 decideixen aplegar-se amb Creixell i la Torre per tal de portar aigües des del torrent de Bonastre amb un desviament cap a la Pobla de Montornès. Fins i tot es destinen 350 ptes per comprovar-ne el cabal, qualitat i potabilitat. Projecte finalment desestimat.

Perquè durant l'alcaldia de Martí Inglès i l'avi Cisco com a regidor el 8 de maig de 1929 aproven el projecte de conducció d'aigües des del pou de l'Hort del Senyor, segons estudi de l'enginyer Josep Pella Argilaguet. Compren a Josep Balcells Rovira l'hort del Senyor per 11.600 ptes. N'acorden el finançament, cinc dies més tard, emetent 200 obligacions de 500 ptes. El mateix agost, el dia 24, donen testimoni en acta del ple de l'ingrés de l'emprèstít de 100 mil ptes contractat com a assegurança de subscripció pública a Enriqueta Vellavecchia Dotti, qui en cobra 25 ptes per a cada obligació. Les 2/3 parts dels títols són adquirits per la Marquesa de Tamarit. Només 8 noms més s'hi afegeixen: amb 32, Antoni Negre; amb 4 Baldomero Boronat Rovira; amb 3 Magí Balsells, Josep Admetllé i Baltasar Pijuan; amb 2 obligacions el Dr. Amadeu Mateu i Antoni Gatell; amb una, Josep Sabaté. Dins la destinació de l'emprèstít inclouen, a més del "abastecimiento de aguas potables", "el camino vecinal a la estación, matadero y lavaderos" —aquest també dins el projecte de Pella.

L'atura el 27 d'abril de 1930 el ple presidit per Josep Punsoda Balañà, ja dins el restaurat règim de la monarquia constitucional. Ells mateixos paguen 136 de les 200 obligacions el 15 de juny.

El reprèn el tercer dels ajuntaments gestors, durant la Generalitat intervinguda, inaugurant-lo definitivament el 19 de desembre de 1935.

Totes les vicissituds del "Proveïment d'aigües d'Altafulla. El projecte de 1929" poden seguir-se als Estudis 15 en el rigor administrativista de Carme Bigorra i Trill. També com a complement tornar al meu article dels Estudis 20, "Quan Lluís Punsoda fou l'alcalde i Lluís Amill el secretari".

Les planxes de ferro retolant el nom d'Altafulla

Una reial ordre de la Direcció general d'obres públiques promulga el 12 de juny de 1927 —quan el Directori ja és civil— l'obligació de senyalitzar les entrades de cada població amb "dos rótulos con el nombre de esta villa". Ho assumeix la permanent municipal de 12 de juny i la paga el 17 de juliol. Foren dues planxes de ferro, pintades amb esmalt les lletres d'Altafulla i reblades amb dotze tacs.

Les migrades obres de particulars

Només una casa de nova planta durant el període d'alcaldia de 4 anys i mig: a principis de gener de 1926 i a Baix a Mar una planta baixa construïda per Joan Boronat amb Bertomeu Barlanzu com a propietari.

El mateix paleta fa una vorera al carrer de sant Martí per a Josep Solé a finals de febrer de 1924.

El 3 de març de 1925 l'enginyer cap d'obres públiques de Tarragona autoritza

amb condicions l'arrenjament i enblanquinat de la façana al carrer del Migdia del cafè de Josep Pijuan Salvat. Al cap d'un any, el 23 de febrer de 1926, sabem que hi havia instal·lat un cinema, que li fan tancar per manca d'extintors. Tant el "cafè de baix" com La Violeta, a finals de març de 1928, tenen l'alta de matrícula de teatre de l'Administració de Rendes Públiques de Tarragona.

Ramon de Puigmartí de Gispert és autoritzat a finals d'octubre de 1926 a enderrocar el seu paller del carrer Pujol. L'obliguen a col·locar fites de delimitació de propietat.

El 20 de febrer de 1927 Joan Pijuan, veí de la Barceloneta, pot obrir un pou d'aigua potable al seu terreny al peu del camí de la carrerada a santa Coloma.

Al carrer del Migdia 22, Lluís de Vela Crespo emblaquina la seva façana.